

Zomerganzen in Zeeland in 2015

Vincent de Boer

Sovon-rapport 2015/28

Zomerganzen in Zeeland in 2015

Vincent de Boer

Sovon-rapport 2015/28
Dit rapport is samengesteld in opdracht van de
Provincie Zeeland

Colofon

© Sovon 2015

Dit rapport is samengesteld in opdracht van de Provincie Zeeland

Wijze van citeren: de Boer V. 2015. Zomerganzen in Zeeland in 2015. Sovon-rapport 2015/28. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Illustratie omslag: Leo Tromper

Opmaak: John van Betteray

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

Dankwoord	2
Samenvatting	3
1. Inleiding	4
2. Werkwijze	5
2.1. Beschrijving van de tellingen	5
2.2. Telgebied en volledigheid	5
2.3. Weersomstandigheden	6
2.4. Gegevensbewerking	6
3. Resultaten	7
3.1. Algemene resultaten	7
3.2. Bespreking per soort	7
3.2.1. Grauwe Gans	7
3.2.2. Grote Canadese Gans	8
3.2.3. Brandgans	8
3.2.4. Soepgans	8
3.2.5. Nijlgans	8
3.2.6. Overige ganzensoorten	9
4. Conclusies en discussie	13
Literatuur	14
Bijlagen	15
Bijlage 1. Getelde ganzensoorten 2015	15
Bijlage 2. Soortkaarten 2015	16

Dankwoord

Een woord van dank zijn we verschuldigd aan alle tellers van de Waterdienst van Rijkswaterstaat, Stichting Het Zeeuwse Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer die hebben meegewerkt aan deze telling en hun telgegevens snel beschikbaar stelden. Evenals de tellers van de telgroep Saeftinghe die hun julitelling wederom beschikbaar stelde. Zonder hun hulp zou de telling niet volledig zijn geweest.

Tim Adriaens stelde de gegevens uit Vlaanderen beschikbaar, verzameld door Natuurpunt Studie. Lara Marx en Erik van Winden (Sovon) hielpen bij het samenvoegen van gegevensbestanden en de vervaardiging van de kaarten.

Petra Verburg van Sovon en René Steijn van de Provincie Zeeland voorzagen een eerdere versie van dit rapport van commentaar.

Samenvatting

Gezien de huidige belangstelling en problematiek rond overzomerende ganzen in Zeeland is het belangrijk een goed beeld te hebben van de actuele verspreiding van gedurende het zomerhalfjaar pleisterende ganzen. In juli 2015 is daarom voor de zevende maal sinds 2006 in opdracht van de provincie Zeeland een gebiedsdekkende telling van zomerganzen in de provincie Zeeland uitgevoerd. De telling is georganiseerd door Sovon en uitgevoerd door Sovon-medewerkers, tellers van Waterdienst Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, Stichting Het Zeeuwse Landschap, Natuurmonumenten en telgroep Saeftinghe. De telomstandigheden waren over het algemeen gunstig en de telling was zeer volledig.

In totaal werden tijdens de tellingen in Zeeland in juli 2015 ruim 21.300 ganzen geteld. Dit aantal bedraagt ruim 3% van de Nederlandse zomerpopulatie (Schekkerman 2012).

De Grauwe Gans was met 12.345 individuen de talrijkste soort. Ook talrijk waren Brandganzen met 4.193 individuen, gevolgd door de Grote Canadese Gans (4.037 individuen). Deze drie soorten waren ook in 2015 goed voor ruim 96% van het totaal aantal getelde ganzen in Zeeland. Het totaal aantal ganzen in Zeeland in juli 2015 liet een toename van 5% zien ten opzichte van de telling in juli 2013.

De aantallen Grauwe Ganzen op provinciaal niveau nam zeer licht toe ten opzichte van 2013, in beide jaren werden rond de 12.000 exemplaren geteld. De Grote Canadese Gans nam verder toe opzichte van de voorgaande tellingen, de aantallen zijn inmiddels ruim 2,5 keer hoger dan in 2009. De Brandgans maakte een pas op de plaats en nam af ten opzichte van 2013. Het aantal Soepganzen nam af, terwijl de Nijlgans wederom talrijker was dan tijdens eerdere

tellingen. De geconstateerde ontwikkelingen van deze vijf soorten laat zien dat er nog steeds beweging zit in de aantallen en de verspreiding van de Zeeuwse zomerganzen.

Het aantal van 21.390 ganzen was het hoogste aantal in de reeks tellingen in de Provincie Zeeland vanaf 2006. Schouwen-Duiveland is inmiddels de belangrijkste regio voor zomerganzen in Zeeland. Gevolgd door Zeeuws-Vlaanderen, inclusief Saeftinghe. Aantallen in de andere regio's maken echter duidelijk de hele provincie inmiddels gebruikt wordt door zomerganzen.

De verspreiding van overzomerende ganzen die uit dit onderzoek naar voren komt is representatief voor de verspreiding in juli, maar niet representatief voor de verspreiding in bijvoorbeeld april of mei omdat ganzen tijdens en na de rui vaak andere gebieden kiezen dan tijdens het broedseizoen. De verspreiding van broedende Grauwe Ganzen zoals vastgesteld tijdens broedvogelinventarisaties wijkt daarom hier en daar af van het verspreidingsbeeld in de periode 10-28 juli. Omdat de tellingen overdag plaatsvonden zijn weinig ganzen op landbouwgronden aangetroffen. Gedurende het zomerhalfjaar foerageren ganzen met name in de (vroeg) ochtend, in de avond of zelfs 's nachts op landbouwgronden.

In navolging van eerdere tellingen in 2006, 2007, 2009, 2010, 2012 en 2013 is met deze laatste telling in 2015 een mooie reeks voortgezet. Na het vastleggen van een uitgangssituatie in 2006 zijn er nu in de periode 2006-2015 zeven integrale tellingen uitgevoerd in de Provincie Zeeland. Met deze resultaten kan een vinger aan de pols gehouden worden over verspreiding en aantalsontwikkeling van de Zeeuwse zomerganzen.

1. Inleiding

Gezien de huidige belangstelling en problematiek rond overzomerende ganzen is het belangrijk een goed beeld te hebben van de actuele verspreiding van broedende en gedurende het zomerhalfjaar pleisterende ganzen in Nederland.

De telling in 2015 in de provincie betreft de zevende maal sinds 2006 dat de overzomerende ganzen in Zeeland geteld zijn. De aanwezigheid van deze ganzen leidt tot schade in de landbouw en geeft soms aanleiding tot hevige discussies tussen landbouwers, jagers, beleidsmakers en natuurbeschermers. Om de discussie te voeden met de juiste gegevens is

eerder in 2007, in navolging van 2006, een telling uitgevoerd van overzomerende ganzen in het gehele Deltagebied. In 2009, 2010, 2012 en 2013 werd een dergelijke telling uitgevoerd in de Provincie Zeeland.

In dit rapport wordt verslag gedaan van de resultaten van de telling in Zeeland in 2015 en wordt een vergelijking gemaakt met de tellingen van 2009, 2010, 2012 en 2013. Naast het rapport is aan de opdrachtgever een GIS-bestand geleverd waarin alle in juli 2015 getelde ganzen met de exacte locatie zijn opgenomen.

2. Werkwijze

2.1. Beschrijving van de tellingen

Alle bekende binnendijkse pleisterplaatsen van ruide en verblijvende ganzen zijn in de periode 14-15 juli éénmalig bezocht door Sovon medewerkers N. Godijn en V. de Boer. De bezochte locaties komen grotendeels overeen met de in 2006-2013 getelde gebieden. Enkele nieuwe locaties, zoals recente natuurontwikkeling en stadsparken werden ook bij de telling betrokken. Daarnaast kwam het sporadisch voor dat tijdens het reizen van de ene naar de ander plek ganzen werden ontdekt. Meestal ging het daarbij om kleine groepen. Vrijwel de gehele telling vond plaats door met de auto de geschikte plekken af te rijden, plaatselijk werd gebruik gemaakt van een fiets. De Kop van Schouwen werd op 18 juli op de fiets geteld door J-W. Vergeer van Sovon.

Het buitendijkse deel van Zeeland werd door tellers van de Waterdienst Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer tussen 10 en 23 juli bezocht in het kader van de watervogelmonitoring in het Deltagebied. De inlagen van Noord-Beveland werden op 16 juli geteld door S. Haaij en W. Castelijns van Het Zeeuwse Landschap. De zuidkust van Schouwen (tussen de Oosterscheldekering en de Zeelandbrug) werd geteld op 15 juli door Natuurmonumenten (A. Hannewijk).

Het buitendijks gelegen Saeftinghe tenslotte werd geteld tijdens de laagwatertelling van 26 juli door de telgroep Saeftinghe. Alle tellingen werden uitgevoerd binnen een periode van 17 dagen (10-26 juli).

De in Zeeland gehanteerde werkwijze wijkt op enkele punten af van het landelijke protocol zomertelling ganzen (Landelijke technische werkgroep zomertelling ganzen 2012). Deze afwijkende werkwijze wordt al vanaf 2006 gehanteerd, vanwege de vergelijkbaarheid met de eerder uitgevoerde tellingen in 2006-2013 is in 2015 vastgehouden aan deze werkwijze.

1. De tellingen werden uitgevoerd tussen circa 7 uur 's ochtends en 9 uur 's avonds, wanneer de ganzen voornamelijk op dagrustplaatsen en in buitendijkse gebieden zaten. Er werd niet 's morgens vroeg geteld wanneer de ganzen meer verspreid foerageren en moeilijk op te sporen zijn. Op het moment dat ganzen vanuit hun dagrustplaatsen naar hun foerageergebieden begonnen te vliegen werd de telling voor die dag gestaakt. De watervogelmonitoring van Rijkswaterstaat vindt grotendeels volgens het getijderitme plaats, waarbij voor steltlopers de hoogwatervluchtplaatsen worden geteld in plaats van de onoverzichtelijke buitendijkse foerageergebieden. In het protocol wordt

9.30-16.00 als telperiode genoemd.

2. De telling is over een periode van ruim twee weken uitgevoerd in plaats van op één dag (zie boven). Verplaatsingen binnen een regio zijn ondervangen door als teller zoveel mogelijk aaneengesloten gebieden (bijvoorbeeld heel West-Zeeuws-Vlaanderen) op 1 dag te tellen. Deze teller heeft gedurende de teldag zicht op eventuele verplaatsingen tussen aangrenzende gebieden.

Gebieden werden met behulp van verrekijker en telescoop afgezocht op ganzen en de groepen werden, afhankelijk van de groepsgrootte, per individu of tental geteld. Vaak werd een groep twee keer geteld om de juistheid van de telling te bevestigen. Wanneer het aantal van de twee tellingen ver uiteen lag werd een derde keer geteld. Van alle aanwezige ganzensoorten werden de aantallen apart geteld en genoteerd. In bijlage 1 staan alle getelde ganzensoorten, voor alle niet in tabel 1 genoemde soorten geldt dat er *nul* vogels van de betreffende soort aanwezig waren in Zeeland.

2.2. Telgebied en volledigheid

Het telgebied omvatte de gehele provincie Zeeland. Naast natuurgebieden, schorren, slikken en kreken is ook het landbouwgebied doorkruist op zoek naar ganzen. Omdat de tellingen overdag plaatsvonden zijn geen ganzen op landbouwgronden ver van water aangetroffen, ook niet in de grotere graslandgebieden. Gedurende het zomerhalfjaar foerageren ganzen met name in de (vroeg) ochtend, in de avond of zelfs 's nachts op landbouwgronden.

De tellingen waren zeer volledig. Vrijwel het gehele gebied is doorkruist, alle bekende plekken en alle potentieel geschikte plekken zijn bezocht. Het overgrote deel van de gebieden is vanaf dijken of andere overzichtelijke punten geteld. Het moeilijk toegankelijk gebied De Maire bij Oosterland bijvoorbeeld, is vanaf een hoog punt aan de zuidwestzijde geteld. Tijdens de telling waren vrijwel alle Brandganzen en Grote Canadese Ganzen in de vleugelrui en aangenomen mag worden dat er in de telperiode geen grote verplaatsingen van deze soorten kan hebben plaatsgevonden. Dubbeltellingen of een onderschatting is bij deze twee soorten daarom uitgesloten. Grauwe Ganzen ruien vroeger in het jaar en in juli kan het overgrote deel weer vliegen. Toch zijn de groepen in juli over het algemeen vrij plaatstrouw, grotere verplaatsingen worden vaak pas vanaf augustus vastgesteld. Aangenomen mag worden dat in het relatief

korte tijdsbestek, waarin de weersomstandigheden stabiel waren, weinig verplaatsingen hebben plaatsgevonden.

Castelijns (2003) concludeert dat uit halsbandonderzoek is gebleken dat pas vanaf augustus ganzen van elders in Zeeland arriveren, terwijl vroeg in het seizoen de ganzen moeilijk te tellen zijn. Ook concludeert hij dat er in juli weinig verplaatsingen binnen Zeeuws-Vlaanderen plaatsvinden. Volgens Castelijns (2003) is de beste periode om een integrale telling uit te voeren de tweede helft van juli. Deze conclusie heeft de laatste jaren navolging gekregen met de grootschalige landelijke zomerganzentelling in het derde weekend van juli.

2.3. Weersomstandigheden

Juli 2015 was een vrij warme maand met vrij veel zon en weinig neerslag in Zeeland. De maand kende een gemiddelde temperatuur van 18,4 °C, tegen een langjarig gemiddelde van 17,9 °C. Gemiddeld over het land viel 92 mm neerslag terwijl het langjarig

gemiddelde 78 mm is. Door het buiige karakter van de neerslag waren de landelijke verschillen groot. In Zeeland trad een neerslagtekort op waardoor enkele natuurgebieden zo goed als droog stonden. Tijdens de telling was het meest bewolkt, soms regenachtig en niet te warm (23 °C). Over het algemeen kan gesteld worden dat de telomstandigheden gunstig waren.

2.4. Gegevensbewerking

Alle waarnemingen zijn ingetekend op een topografische kaart of in het veld ingevoerd in een tablet-pc. De gegevens van Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer en telgroep Saeftinghe zijn verzameld met een Sovon-watervogeltelgebiednummer. Met behulp van deze basisgegevens zijn alle tellingen ingevoerd in de Sovonmodule voor watervogeltellingen. Vervolgens is een GIS-bestand gemaakt, waaruit de verspreidingskaarten die in dit rapport worden gepresenteerd zijn vervaardigd.

3. Resultaten

3.1. Algemene resultaten

In totaal werden tijdens de tellingen in Zeeland in juli 2015 21.390 ganzen geteld. De Grauwe Gans was met 12.345 individuen de talrijkste soort. Ook talrijk

waren Brandganzen met in totaal 4.193 individuen, gevolgd door de Grote Canadese Gans (4.037 individuen). In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de getelde aantallen per regio.

Tabel 1. Aantal getelde ganzen in juli 2015 in Zeeland. Aantallen per regio.

	Schouwen-Duiveland	Tholen-St. Philipsland	Walcheren	Noord-Beveland	Zuid-Beveland	Zeeuws-Vlaanderen	Saeftinghe	Totaal
Knobbelgans	0	0	0	0	0	4	0	4
Kolgans	0	0	2	0	3	0	0	5
Grauwe Gans	4.174	1.251	707	1.128	1.882	1.305	1.898	12.345
Soepgans	59	5	110	15	90	93	0	372
Indische gans	0	0	0	0	1	1	1	3
Gr. Canadese Gans	126	2.466	0	0	505	478	462	4.037
Brandgans	2.984	158	1	0	414	636	0	4.193
Rotgans	3	13	0	0	2	1	0	19
Nijlgans	98	108	40	2	113	45	0	406
Keizergans	0	0	0	0	1	0	0	1
Hybride	0	0	0	0	2	3	0	5
Totaal	7.444	4.001	860	1.145	3.013	2.566	2.361	21.390

3.2. Bespreking per soort

Hieronder worden de in 2015 getelde soorten en aantallen besproken en wordt het voorkomen in Zeeland kort in perspectief geplaatst aan de hand van de meest recente landelijke aantalsschattingen (Schekkerman 2012).

3.2.1. Grauwe Gans

Naar schatting omvat de landelijke populatie Grauwe Ganzen in de zomer 439.000 exemplaren (Schekkerman 2012). De Zeeuwse populatie bedroeg in 2015 met 12.345 vogels 2,8% van het landelijke aantal.

In 2015 werden op alle eilanden Grauwe Ganzen vastgesteld, het ging hier om 12.345 vogels. De Grauwe Gans is hiermee nog steeds verreweg de meest algemene zomergans in Zeeland en kent tevens de meest ruime verspreiding. De regio's Schouwen-Duiveland en Zeeuws-Vlaanderen (inclusief Saeftinghe) kenden, net als tijdens alle eerdere tellingen, veruit de hoogste aantallen. 60% van alle

Grauwe Ganzen werd in deze twee regio's geteld. De overige vier regio's houden qua aantallen gelijke tred, aangevoerd door Zuid-Beveland met 15% van het Zeeuwse totaal. De hoogste aantallen bevonden zich traditioneel in Saeftinghe en in (recente) natuurontwikkelingsgebieden (tabel 2), maar ook meer verspreid kwamen kleine aantallen voor. Het voorkomen in stedelijk gebied, zoals werd vastgesteld in 2012 en 2013 werd in 2015 niet gezien. Wel werden er Grauwe Ganzen langs de stadsrand van Middelburg waargenomen.

Tabel 2. Gebieden met de hoogste aantallen Grauwe Ganzen.

Gebied	Aantal
Saeftinghe	1.898
Duinzoom, Haamstede	935
Dijkwater e.o., Sirjansland	688
Plaat van de Vliet	659
N59 Zierikzee	449

3.2.2. Grote Canadese Gans

Naar schatting omvat de landelijke populatie Grote Canadese Ganzen in de zomer 31.000 exemplaren (Schekkerman 2012). De Zeeuwse populatie bedroeg in 2015 met 4.037 vogels 13% van het landelijke aantal. Met dit aantal gaat 2015 in de boeken als de hoogste juli-telling voor deze exoot in Zeeland.

Grote Canadese Ganzen waren in 2015 met name talrijk op en rond Tholen-St. Philipsland en in Zeeuws-Vlaanderen. Hier verbleef ruim 84% van het totaal aantal vogels. In de eerste regio werden flinke aantallen vogels geteld op de Plaat van de Vliet (2.367), deze ruiplaats is goed voor ruim 58% van het totale aantal Grote Canadese Ganzen in Zeeland. Daarnaast verbleven in Saefthinghe en langs het Schelde-Rijnkanaal ter hoogte van het Markiezaat flinke aantallen (tabel 3). Opmerkelijk was, net als in alle eerdere jaren, het volledig ontbreken van deze soort op Noord-Beveland, daarnaast werden op Walcheren in 2015 ook geen Grote Canadese Ganzen geteld.

Tabel 3. Gebieden met de hoogste aantallen Grote Canadese Ganzen.

Gebied	Aantal
Plaat van de Vliet	2.367
Saefthinghe	462
Markiezaatskade	210
Hooge Platen, Westerschelde	200
Schelde-Rijn Kanaal	95

3.2.3. Brandgans

Naar schatting omvat de landelijke populatie Brandganzen in de zomer 52.200 exemplaren (Schekkerman 2012). De Zeeuwse populatie bedroeg in 2015 met 4.193 vogels ruim 8% van het landelijke aantal.

Het voorkomen van de Brandgans in de provincie Zeeland was traditioneel sterk geconcentreerd. Vrijwel alle vogels werden vastgesteld in de noordelijke Prunjepolder en het Pikgat, de inlagen bij Coudorpe en de Sophiapolder bij Oostburg, terwijl daarbuiten kleinere aantallen Brandganzen werden geteld. Het in 2015 vrijwel volledig ontbreken (5 exemplaren) op de Middelplaten (2013: 1.077 vogels) is te verklaren door een vangst van 1.252 Brandganzen in dit gebied in 2015. Daarnaast kan de ruimere verspreiding in 2015 ook te wijten zijn aan de recente aanwezigheid van Vos(sen) in dit belangrijke broedgebied (pers. med. P. Wolf). De vier eerder genoemde gebieden waren goed ruim 79% van de getelde (tabel 4). In de genoemde vier gebieden betreft de aanwezigheid van Brandganzen lokale

broedvogels, elders werden kleine aantallen gezien die mogelijk van elders afkomstig zijn.

Tabel 4. Gebieden met de hoogste aantallen Brandganzen.

Gebied	Aantal
Prunjepolder	1.920
Sophiapolder	630
Natuurontwikkeling Pikgat	529
Coudorpe natuurbouw	271

3.2.4. Soepgans

Naar schatting omvat de landelijke populatie Soepganzen in de zomer 10.500 exemplaren (Schekkerman 2012). De Zeeuwse populatie bedroeg in 2015 met 372 vogels ruim 3,5% van het landelijke aantal.

De meeste Soepganzen bevonden zich in afzonderlijke groepen, waarbij in veel gevallen aannemelijk is dat deze vogels zijn uitgezet door derden. Her en der bevonden zich eenlingen in groepen Grauwe Ganzen. Een kwart van de Soepganzen werd gezien in het Zandvoortsewedgebied ten noorden van Middelburg (tabel 5).

Tabel 5. Gebieden met de hoogste aantallen Soepganzen

Gebied	Aantal
Zandvoortsewedgebied	48
Vroongronden, Haamstede	35
Sluis, Zeeuws-Vlaanderen	34
Noordervroon, Westkapelle	31
Vijverhof, Terneuzen	19

3.2.5. Nijlgans

Naar schatting omvat de landelijke populatie Nijlganzen in de zomer 44.000 exemplaren (Schekkerman 2012). De Zeeuwse populatie bedroeg in 2015 met 406 vogels ruim 0,9% van het landelijke aantal.

In totaal werden in 2015 418 Nijlganzen geteld, een toename van zo'n 8% ten opzichte van 2013. Grote concentraties, zoals 's zomers elders in Nederland aanwezig zijn op stuweilanden en zandgaten, werden in Zeeland niet vastgesteld.

De grootste aantallen werden geteld langs het Schelde-Rijnkanaal en op de Markiezaatskade, op beide locaties maken de Nijlganzen hun vleugelrui door (tabel 6). In de andere gebieden werden kleine groepjes gezien. Door het verspreide voorkomen zullen er plaatselijk kleine aantallen vogels gemist zijn.

De Zeeuwse vogels betreffen grotendeels eigen broedvogels, want op enkele locaties werden paren met jongen gezien. De aanwezigheid van een ruiconcentratie op twee plekken langs het Schelde-Rijnkanaal is een nieuw fenomeen voor Zeeland, elders in Nederland kunnen op dergelijke ruiplekken vele honderden vogels verblijven.

Tabel 6. Gebieden met de hoogste aantallen Nijlganzen.

Gebied	Aantal
Schelde-Rijnkanaal	104
Markiezaatskade	59
Oude Veerseweggebied	18
Westerschenge	16
Duinzoom, Haamstede	14

3.2.6. Overige ganzensoorten

Behalve de vijf hierboven besproken algemene soorten, werden nog vijf soorten ganzen in lage aantallen vastgesteld. Deze soorten zijn voor de overzichtelijkheid niet opgenomen in de figuren in deze rapportage en het voorkomen wordt daarom wat uitgebreider besproken.

In totaal werden vier vogels gezien met kenmerken van de Knobbeltgans (Chinese Knobbeltgans/Zwaangans), alleen in westelijk Zeeuws-Vlaanderen. Het betrof drie vogels tussen andere ganzen langs de Sint Kruiskreek bij Aardenburg en een solitaire vogel tussen Soepganzen nabij Sluis.

In totaal werden vijf Kolganzen geteld, twee exemplaren in het Noordervroon bij Westkapelle en drie vogels bij de Bathse Spuikom.

Er werden in totaal drie Indische Ganzen waargenomen, allen solitair tussen andere ganzensoorten. Het betrof exemplaren in de Spuikom bij Bath, in Saeftinghe en op de Hooge Platen in de Westerschelde.

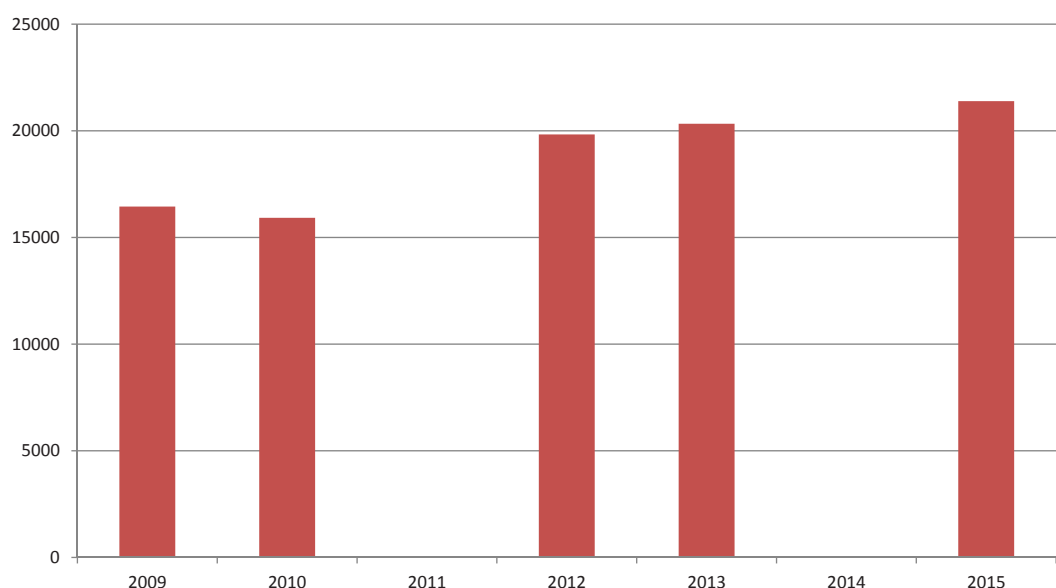
In 2015 bleken, net als in 2013, opvallend veel Rotganzen te zijn achtergebleven na de wegtrek in mei. De 19 getelde vogels waren het hoogste aantal tijdens de julitellingen sinds 2006 (2013: 16 exemplaren). Acht exemplaren werden geteld langs de zuidkust van Tholen en drie exemplaren langs de zuidkust van Sint-Philipsland. Duo's verbleven op de Oesterdam bij de Speelmansplaten en in de Yerseke Moer. Voorts verbleven eenlingen op de Hooge Platen, Slikken van Viane, noordelijke Prunjepolder en de Roggenplaat.

De zandafgraving bij Bath herbergt sinds 2009 een exemplaar van de uit Alaska afkomstige Keizergans. Deze vogel was Ook in 2015 was deze vogel nog steeds aanwezig.

3.3. Vergelijking met de tellingen in 2009-2013

In juli 2015 werd voor de zevende maal een volledige telling van zomerganzen in Zeeland uitgevoerd (van der Jeugd & de Boer 2006, de Boer & van der Jeugd 2007, gegevens landelijke telling Sovon/Alterra 2009, De Boer 2010, De Boer 2012, De Boer 2013). In tabel 7 zijn voor alle tellingen vanaf 2009 de aantallen op een rijtje gezet, in figuur 1 zijn de totalen in grafiekvorm weergegeven.

In deze paragraaf worden voor de drie meest talrijke soorten (Grauwe Gans, Grote Canadese Gans

Figuur 1. Totaal aantal ganzen in Zeeland in 2009-2015 (2011 & 2014 geen telling).

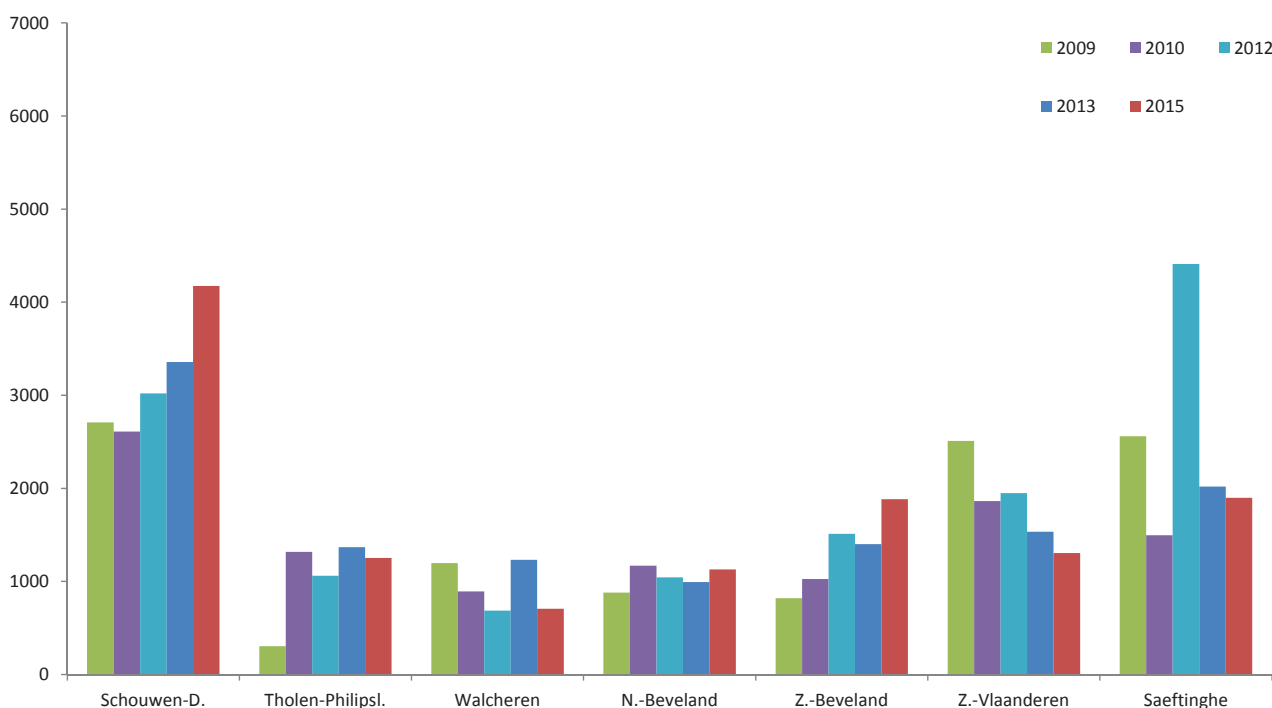
Tabel 7. Totaal aantal ganzen per soort in Zeeland in juli tijdens tellingen in de periode 2009-2015. Vet gedrukt = hoogste aantal tijdens telling in 2009-2015.

Soort	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Knobbelgans	8	0		9	3		4
Kolgans	4	8		4	2		5
Kleine Rietgans	0	0		0	1		0
Grauwe Gans	10.806	10.203		13.682	11.900		12.345
Sneeuwgans	3	1		1	3		0
Keizergans	1	1		1	1		1
Soepgans	197	248		426	415		371
Indische Gans	14	12		4	5		3
Grote Canadese Gans	1.524	2.531		2.573	3.140		4.037
Kl Can Gans	1	1		1	0		0
Brandgans	3.647	2.712		2.803	4.456		4.193
Roodhalsgans	0	0		0	1		0
Rotgans	9	10		5	16		19
Hoendergans	0	1		0	0		0
Magelhaengans	0	1		0	0		0
Nijlgans	234	184		316	385		406
Hybride	-	8		4	3		5
Totaal	16.448	15.921	0	19.829	20.331	0	21.389

en Brandgans) de resultaten van de meest recente telling vergeleken met de tellingen van 2009, 2010, 2012 en 2013. Deze drie soorten waren ook in 2015 goed voor ruim 96% van het totaal aantal getelde ganzen in Zeeland. Het totaal aantal ganzen in Zeeland in juli 2015 liet een toename van 5% zien ten opzichte van de telling in juli 2013. Deze toename komt voornamelijk op het conto van

de Grote Canadese Gans waarvan bijna 900 vogels méér geteld werden. Daarnaast namen de aantallen Grauwe Ganzen namen met 445 exemplaren toe. Een lichte toename was ook te bespeuren bij de Nijlgans.

De aantallen Brandganzen namen met ruim 260 exemplaren af, terwijl ook Soepgans licht afnam. De vastgestelde toe- of afnames resulteren in het hoog-

Figuur 2. Aantallen Grauwe Ganzen in Zeeland per regio in juli 2009, 2010, 2012, 2013 en 2015.

ste aantal zomerganzen sinds de start van de tellingen in 2006. De totale toename ten opzichte van 2009 (16.448 ganzen) bedraagt 24%.

Na 2013, toen er 11.900 overzomerende Grauwe Ganzen geteld werden in Zeeland, was er met 12.345 vogels in 2015 een stijging van 3,7%. De aantallen van deze soort waren op het hoogtepunt in 2007, toen ruim 15.000 exemplaren werden geteld. Sinds 2007 schommelt het totale aantal tussen de 10.200 en 13.680 exemplaren.

De geconstateerde toename komt grotendeels op het conto van Schouwen-Duiveland en in mindere mate Zuid-Beveland. Op Schouwen-Duiveland werden ruim 800 vogels meer geteld dan in 2013, op Zuid-Beveland waren dat er ruim 480 (figuur 2).

De aantallen in Saeftinghe en vooral elders in Zeeuws-Vlaanderen namen verder af ten opzichte van eerdere jaren. Ten opzichte van 2009 zijn de aantallen in Zeeuws-Vlaanderen exclusief Saeftinghe inmiddels gehalveerd. Als er gekeken wordt naar het Zeeuws-Vlaamse topjaar 2007 (bijna 6.500 Grauwe Ganzen), bedraagt de afname zelfs 80%. Verschillende bronnen melden dat de regionale broedpopulatie te lijden heeft van de aanwezigheid van Vossen (Zeeuws-Vlaanderen), in combinatie met bestrijdingsacties en afschot. Er werden in 2015 verspreid over Zeeland bijvoorbeeld ruim 140 Grauwe Ganzen gevangen. Daarnaast is er een onbekend aantal afgeschoten. Gegevens uit het broedvogelmo-

onitoringproject (BMP) van Sovon laten eveneens een afname van de aantallen broedende Grauwe Ganzen in Zeeuws-Vlaanderen zien.

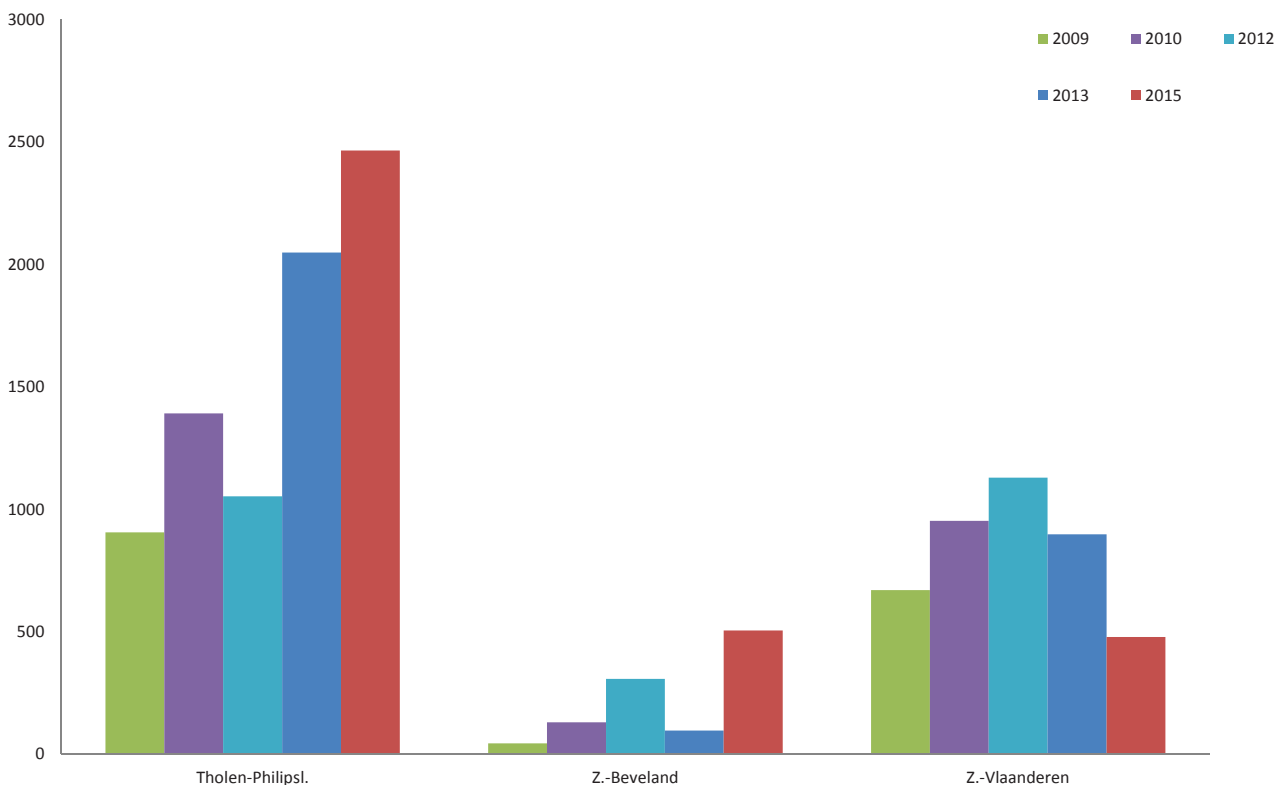
In de andere regio's bleven de aantallen gelijk (Noord-Beveland, Tholen-St. Philipsland) of namen af (Walcheren).

Naast geconstateerde herstel van de aantallen was de verspreiding ten opzichte van 2013 vrijwel gelijk. De Grauwe Gans wist zich in de periode 2006-2012 meer te verspreiden in de provincie, het aantal locaties waar de soort gezien werd nam in deze periode ieder jaar toe. De aanleg van nieuwe natuur zorgt op dit moment slechts lokaal voor een iets andere verspreiding van al aanwezige groepen, zoals de Waterdunen in westelijk Zeeuws-Vlaanderen en de nieuwe natuur ten zuiden van Renesse en westelijk van Zierikzee.

De Grote Canadese Gans liet in Zeeland een toename van 28% zien ten opzichte van 2013 (zie figuur 3). Deze toename komt grotendeels op het conto van de regio Tholen/St. Philipsland, waar zich een grote concentratie ruiers bevindt op de Plaat van de Vliet (2013: 1.662, 2015: 2.367).

Na een minder jaar in 2013, namen de aantallen op Zuid-Beveland weer toe (figuur 3).

In de periode 2010-2013 werden in Zeeuws-Vlaanderen ook flinke aantallen geteld (maximaal 1.129 in 2012), hier namen de aantallen af tot 478

Figuur 3. Aantallen Grote Canadese Ganzen in de belangrijkste drie regio's in Zeeland in juli 2009, 2010, 2012, 2013 en 2015.

vogels. Daarmee is het aantal terug op het niveau van 2006-2007. De geconstateerde afname in Zeeuws-Vlaanderen is deels te herleiden naar afvangsten van ruiers op drie locaties in deze regio, in totaal werden hierbij ruim 230 Grote Canadese Ganzen verwijderd.

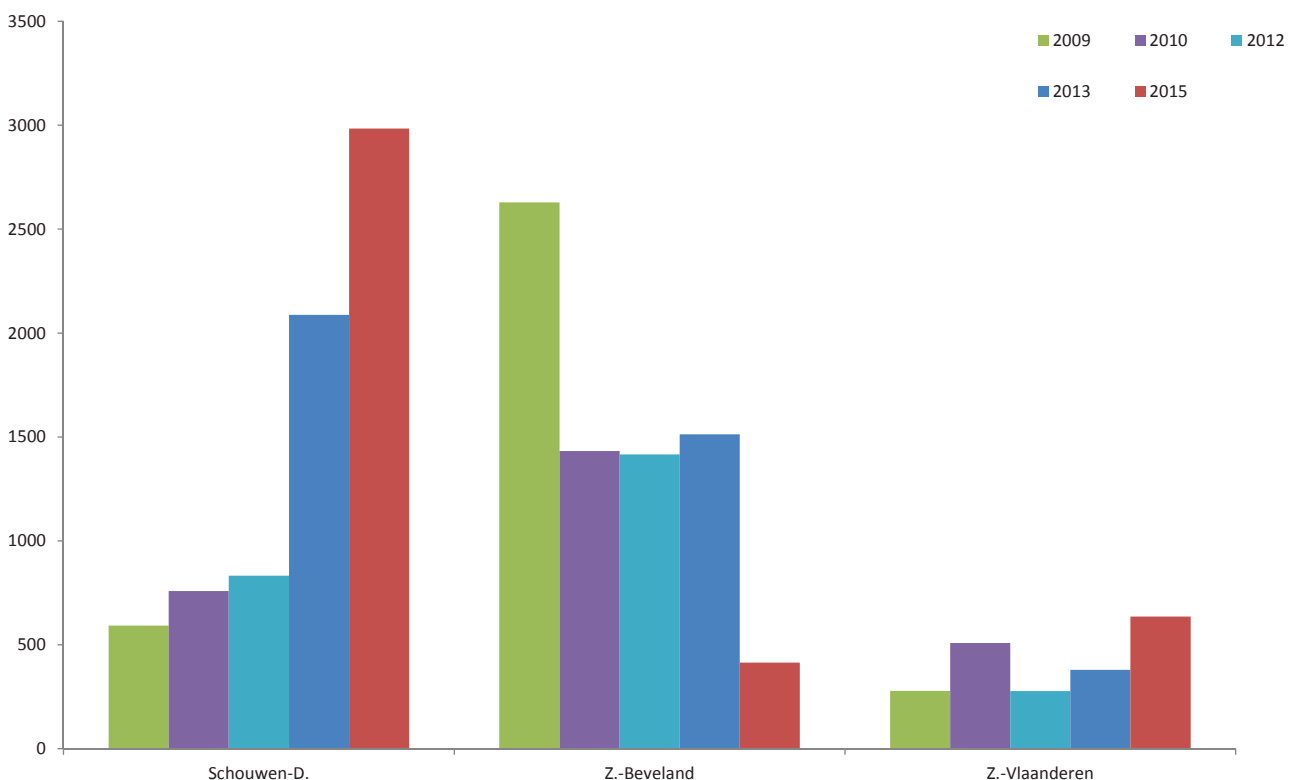
Buiten deze gebieden werden op een toegenomen aantal locaties kleine aantallen Grote Canadezen geteld. Opvallend is dat deze soort op Noord-Beveland nog steeds ontbreekt. Terwijl op de soort op Walcheren voor het eerst sinds 2007 ontbrak, in de periode 2009-2013 werden hier jaarlijks rond de 50 exemplaren geteld.

De Brandgans liet ten opzichte van 2013 een afname van 6% zien (figuur 4). De verspreiding was ten opzichte van eerdere tellingen ruimer, buiten de bekende topgebieden (Prunjepolder, Coudorpe en Sophiapolder) werden er op nieuwe locaties kleine aantallen Brandganzen geteld. In 2015 is de ruimere verspreiding mogelijk te verklaren door het verschij-

nen van Vos(sen) op de Middelpaten in het Veerse Meer waardoor in het voorjaar verstoring van de broedpopulatie plaatsvond. Het volledig verdwijnen van de vogels in dit gebied volgt vervolgens op de afvangst van 1.252 vogels in de ruitijd. Het lijkt er wel op dat de Brandganzen in Zeeland al vanaf 2013 een trend naar een ruimere verspreiding hebben ingezet (de Boer 2013). Zonder de afvangst op de Middelpaten zou 2015 een recordjaar qua aantallen zijn geweest.

De aantallen op Schouwen-Duiveland (voornamelijk Prunjepolder) namen met bijna 42% toe ten opzichte van 2013, daarmee is zuidkust van Schouwen-Duiveland op dit moment verreweg het belangrijkste gebied voor overzomerende Brandganzen in Zeeland.

Op Zuid-Beveland zijn de aantallen, door het vrijwel verdwijnen van de vogels op de Middelpaten, met 85% gedaald ten opzichte van 2009. In Zeeuws-Vlaanderen (Sophiapolder) nam de soort na lagere aantallen in 2012 en 2013 weer toe tot ruim 630.

Figuur 4. Aantallen Brandganzen in de drie belangrijkste regio's Zeeland in juli 2009, 2010, 2012, 2013 en 2015.

4. Conclusies en discussie

In 2015 werden in totaal ruim 21.300 ganzen geteld in de provincie Zeeland, verdeeld over 10 soorten. Dit aantal bedraagt ruim 3% van de Nederlandse zomerpopulatie (Schekkerman 2012). Grauwe Gans, Grote Canadese Gans en Brandgans waren, net als tijdens de eerdere zes tellingen, het talrijkst en goed voor ruim 96% van het totale aantal getelde ganzen in de provincie.

Een vergelijking met eerdere tellingen in de provincie in de periode 2009-2013 (de Boer & van der Jeugd 2007, landelijke zomerganzentelling SOVON/Alterra 2009, De Boer 2010, De Boer 2012, De Boer 2013) laat zien dat de aantallen Grauwe Ganzen op provinciaal niveau lijken te stabiliseren rond een gemiddelde van 11.700 exemplaren.

Grote Canadese Gans nam verder toe ten opzichte van 2013. Het aantal Brandganzen en Soepganzen daalde licht, terwijl de Nijlgans talrijker was dan tijdens eerdere tellingen. De geconstateerde aantalschommelingen bij deze vijf talrijke soorten laat zien dat er nog steeds beweging zit in de aantallen en de verspreiding van de Zeeuwse zomerganzen.

Het aantal van 21.389 ganzen was het hoogste aantal in de reeks tellingen in de Provincie Zeeland vanaf 2006. Schouwen-Duiveland is aantalsmatig inmiddels de belangrijkste regio voor zomerganzen in Zeeland geworden, gevolgd door voormalige topregio Zeeuws-Vlaanderen, inclusief Saeftinghe. Saeftinghe blijft nog steeds de belangrijkste regio voor Grauwe

Gans in Zeeland. Aantallen in de andere regio's maken echter duidelijk dat grote delen van de provincie gebruikt worden door zomerganzen.

De verspreiding van overzomerende ganzen die uit dit onderzoek naar voren komt is representatief voor de verspreiding in de maand juli, en waarschijnlijk ook de tweede helft van de maand juni. Ze is niet geheel representatief voor de verspreiding in bijvoorbeeld april of mei, een aantal gebieden waarvan bekend is dat er ganzen broeden waren in juli 2015 verlaten. Vanaf begin augustus wordt vooral de verspreiding van Grauwe Ganzen ruimer door het aanbod van oogstresten in de Zeeuwse akkerbouwgebieden.

Vooraf Grote Canadese Ganzen en Brandganzen ruimen vaak geconcentreerd op plaatsen dichtbij water, en ook na de rui kunnen ze andere gebieden kiezen dan tijdens het broedseizoen.

In combinatie met de eerdere Deltagebiedtellingen in 2006 en 2007 en de tellingen in 2010, 2012 en 2013 waarvoor de Provincie Zeeland (mede-)initiatiefnemer was, is met deze laatste telling in 2015 een mooie reeks van tellingen ontstaan. Na het vastleggen van een uitgangssituatie in 2006 zijn er nu in de periode 2007-2015 zes integrale tellingen uitgevoerd in de Provincie Zeeland. Met deze resultaten kan een vinger aan de pols gehouden worden over verspreiding en aantalsontwikkeling van de Zeeuwse zomerganzen.

Literatuur

- ADRIAENS T., HUYSENTRUYT F., DEVISSCHER S., DEVOS K. & CASAER J. 2010. Simultaantelling overzomerende ganzen in Oost- en West-Vlaanderen. Vogelnieuws 15: 4-13. Instituut voor Natuur- en bosonderzoek, Brussel.
- DE BOER V. 2010. Zomerganzen in Zeeland in 2010. SOVON inventarisatierapport 2010/31. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DE BOER V. 2012. Zomerganzen in Zeeland in 2012. Sovon-rapport 2012/31. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DE BOER V. 2013. Zomerganzen in Zeeland in 2013. Sovon-rapport 2013/38. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DE BOER V. & VAN DER JEUGD H.P. 2007. Zomerganzen in het Deltagebied in 2007. Sovon-inventarisatierapport 2007/02. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- CASTELIJNS H. 2003. Monitoring van ganzen in Zeeuws-Vlaanderen in 2003. Rapport VWG Duumpje / Steltkluut.
- LANDELIJKE TECHNISCHE WERKGROEP ZOMERTELLING GANZEN 2012. Protocol zomertelling ganzen, gezamenlijk protocol voor de provinciale zomertellingen van ganzen. April 2012.
- VAN DER JEUGD H.P., VOSLAMBER B., VAN TURNHOUT C., SIERDSEMA H., FEIGE N., NIENHUIS J. & KOFFIJBERG K. 2006. Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei? SOVON onderzoeksrapport 2006/02. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VAN DER JEUGD H.P. & DE BOER V. 2006. Zomerganzen in het Deltagebied in 2006. SOVON inventarisatierapport 2006/12. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- SCHEKKERMAN H. 2012. Aantalsschattingen van broedende ganzen in Nederland: een evaluatie en kwantificering van de onzekerheidsmarges. Sovon-rapport 2012/34, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
-

Bijlagen

Bijlage 1. Getelde ganzensoorten 2015

Indische Gans*	Brandgans
Sneeuwgans	Roodhalsgans
Ross` Gans	Witbuikrotgans
Keizergans*	Rotgans
Zwaangans/Knobbelgans (Chinese)*	Zwarte Rotgans
Taigarietgans	Nijlgans*
Toendrarietgans	Andesgans*
Kleine Rietgans	Magelhaengans*
Grauwe Gans	Kelpgans*
Soepgans	Roodkopgans*
Dwerggans	Hoendergans*
Kolgans	Etiopische Blauwvleugelgans*
Kleine Canadese Gans	Spoorwiekgans*
Grote Canadese Gans	Manengans*
Hawaiigans*	

*= exoot

In opdracht van:

Provincie Zeeland

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

